

Informasjonsskriv for helseforetak

Om musikkterapi og om kunnskapsklynga POLYFON

I dette skrivet vil vi presentere noen erfaringer som to helseforetak, et lite og et stort, har gjort seg som deltakere i kunnskapsklynga. Vi inkluderer også noen eksempler på brukererfaringer, før vi avslutter med kort generell informasjon om kunnskapsklynga og musikkterapi.

Kunnskapsklynga POLYFON ble etablert i 2015. Samme år tildelte UiB Christieprisen til Christian Rieber, for hans bidrag til å styrke samspillet mellom universitet og samfunn. Bidraget til realiseringen av kunnskapsklynga POLYFON var en del av begrunnelsen. Her ser vi rektor Dag Rune Olsen dele ut prisen. Foto: UiB.

Eksempel 1: NKS Olaviken alderspsykiatriske sykehus sine erfaringer med POLYFON

Da NKS Olaviken meldte seg inn i kunnskapsklynga POLYFON i 2015, hadde dette alderspsykiatriske sykehuset etablert to musikkterapeutstillinger. I sin bruk av POLYFONs samarbeidsmuligheter, har sykehuset særlig fokusert på prosjekt- og kunnskapsutvikling. Vi kan nevne:

- Sykehuset har lagt til rette for to ph.d.-prosjekt knytta til musikkterapi, og har fått økonomisk og faglig støtte fra POLYFON i utvikling av disse. Det gjelder et prosjekt om musikkterapi og Huntingtons sykdom og et om musikkterapi, angst/depresjon og kognitiv svikt, ved henholdsvis Fakultet for kunst, musikk og design og ved Det psykologiske fakultet, UiB.
- I tillegg har sykehuset initiert flere prosjekt der ulike former for teknologi er tatt i bruk for å supplere og styrke det mellommenneskelige samarbeidet som kjennetegner musikkterapi. Her kan vi nevne et prosjekt med bruk av Sound Beam-teknologi i arbeid med personer med Huntingtons sykdom, samt et prosjekt for utvikling av en app som kan muliggjøre samhandling med hjemmeboende personer med demens, og deres pårørende.

Vil du vite mer om NKS Olaviken alderspsykiatriske sykehus sine erfaringer? Da kan du kontakte direktør Frode Wikne, tlf. 56 15 10 13, e-post: frode.wikne@olaviken.no

Eksempel 2: Haukeland universitetssjukehus sine erfaringer med POLYFON

Da samtalene om en kunnskapsklynge for musikkterapi begynte i 2013 og 2014, var det i første omgang Divisjon psykisk helsevern som var interessert ved Haukeland universitetssjukehus. Divisjonen hadde på det

tidspunktet sjukehusets eneste musikkterapeutstilling, og var interessert i å utvikle tilbudet videre, gitt den sterke anbefalinga av musikkterapi i psykoseretningslinja. I dag er det over ti faste musikkterapeutstillinger ved sjukehuset, ved (i alfabetisk rekkefølge) Avd. for fysikalsk medisin og rehabilitering, Avdeling for rusmedisin, Barne- og ungdomsklinikken og Divisjon psykisk helsevern. I tillegg er flere prosjekter under utvikling, bl.a. innen kreftmedisin og lungemedisin.

Haukeland universitetssjukehus har lagt stor vekt på å styrke sine musikkterapeut tjenester. Vi kan bruke Divisjon psykisk helsevern som eksempel: I januar 2017 gjorde divisjonen vedtak om oppbygging av musikkterapeut tilbud ved alle klinikker. Nasjonale retningslinjer og et mål om å styrke psykososiale og helsefremmende behandlingsmetoder lå til grunn. Vedtaket ble raskt implementert ved helseforetakets distriktpsikiatriske sentre. PBU (psykisk helsevern for barn og unge) var også tidlig ute med å bygge opp nye tjenester. Med etablering av musikkterapeutstilling ved Psykiatrisk klinikk i januar 2020, var det første musikkterapeut tilbudet innen de akuttpsykiatriske tjenestene ved sjukehuset på plass.

De ulike avdelinger ved universitetssjukehuset har brukt POLYFONs seminarer og stimuleringsmidler aktivt, for kvalitetssikring av tjenester og for utvikling av forskingsprosjekter. Her følger noen eksempler:

- Barne- og ungdomsklinikken har fått POLYFON såkornmidler til utvikling av et framtidig ph.d.-prosjekt. Klinikken samarbeider også med GAMUT om en NFR-finansiert RCT av musikkterapi for premature spedbarn og deres familier. I pilotfasen fikk også dette prosjektet støtte fra POLYFON.
- Psykisk helsevern for barn og unge (PBU) har fått finansiert et ph.d.-prosjekt via UiB og har brukt POLYFONs seminarer til presentasjon og diskusjon av prosjektet.
- Bjørgvin distriktpsikiatriske senter har fått POLYFON såkornmidler til flere brukerundersøkelser av de oppfølgingsstilbudene som klinikken har utviklet i samarbeid med bl.a. Bergen kommune.

Bildet, tatt i 2019, viser psykiater Synnøve Iden og musikkterapeut Øystein Lydvo ved Bjørgvin DPS, i forbindelse med innspilling av informasjonsvideoer til det nasjonale samvalsverktøyet for psykose. Foto: Haukeland universitetssjukehus.

Vil du vite mer om Haukeland universitetssjukehus sine erfaringer? Da kan du kontakte spesialrådgiver Geir Lien, tlf. 95 89 05 24, e-post: geir.lien@helse-bergen.no

Brukererfaringer

Som en del av arbeidet med kvalitetssikring, har aktørene i POLYFON lagt vekt på å undersøke brukererfaringene med musikkterapi. Fra en undersøkelse som ble gjennomført av Bjørgvin DPS i 2016, kan vi gi noen eksempler på hvordan brukerne beskriver sine erfaringer. Informantene var voksne av begge kjønn, med erfaringer fra psykisk helsevern og fra et prosjekt med musikkoppfølging i kommunen:

POLYFON kunnskapsklynge for musikkterapi er koordinert av GAMUT, Griegakademiet, Universitetet i Bergen

Besøksadr.: Nina Griegs gate 4. Postadr. c/o Griegakademiet, Postboks 7805, NO-5020 Bergen. Tlf.: 9716 9746.

- *Prosjektet har gitt meg bedre selvvurd og et verktøy til å bedre kunne uttrykke meg selv.*
- *Jeg føler jeg lever og det gir meg mening og lykkefølelse. Det har reddet meg.*
- *MOT82 tilbyr den formen for terapi jeg trenger for å klare å holde meg i jobb, får utløp for stress jeg pådrar meg i jobb. Musikterapi jevnlig utgjør for meg forskjellen mellom uttørket og arbeidsførhet.*

Erfaringene varierer selvsagt fra bruker til bruker, men i hovedsak er tilbakemeldingene positive. De sier bl.a. noe om musikkterapiens betydning for recovery-orientert praksis med vekt på fellesskap og håp.

Vil du vite mer om brukererfaringer med musikkterapi og med samarbeidet i POLYFON?

Da kan du kontakte leder av POLYFONs erfaringspanel, Bjarte Johansen, tlf. 98 60 04 18,

e-post: bjartejohansen4@hotmail.com

Fakta om POLYFON kunnskapsklynge for musikkterapi

Kunnskapsklynga er koordinert av forskingssenteret GAMUT, som Forskningsrådet har evaluert til å være i den internasjonale forskningsfronten. Senteret er forankret ved Griegakademiet, UiB og NORCE.

Klyngas hovedmål er at musikkterapi skal gjøres tilgjengelig for de som ønsker og trenger det. POLYFONs konkrete delmål bygger på det premiss at innovasjon i offentlige tjenester forutsetter forskningsinformerte og brukerinvolverte prosesser. POLYFON har vært et prosjekt siden 2015, med følgende deltakere:

- Kommuner/fylkeskommuner: Bergen kommune; Fjell kommune; Vestland fylkeskommune
- Helseforetak: Betanien/Solli/Voss DPS; Haraldsplass Diakonale Sykehus; Haukeland universitets- sjukehus/Helse Bergen; NKS Olaviken alderspsykiatriske sykehus; Stendi AS
- Forskingsmiljø/kunnskaps- og kompetansesenter: Griegakademiet, UiB; Helseavdelinga i NORCE; Høgskulen på Vestlandet, RKBU Vest – Regionalt kunnskapscenter for barn og unge (NORCE)
- Partssamarbeid Førde (Vestland fylkeskommune, Helse Førde, Fakultet for helse- og sosialfag i HVL og Utviklingscenteret for sjukeheimar og heimetenester i Sogn og Fjordane).

I prosjektperioden har følgende utviklingsområder blitt prioritert:

1) Barn og unges oppvekst, 2) Psykisk helse, 3) Rustjenester, 4) Eldrehelse, og 5) Palliativ omsorg. Med samfunnsendringer og videre utvikling av fagfeltet, kan nye områder komme til.

Klyngeforståelsen som ligger til grunn, legger vekt på potensialet i å kople sammen aktører som utfyller og styrker hverandre, til dels uavhengig av geografisk avstand. Kommuner og helseforetak kan lære av hverandres implementeringserfaringer, og utvikling av kunnskap og kompetanse næres av at det skapes arenaer for samhandling mellom brukere, praktikere, forskere og ledere.

Det arbeides nå med å gjøre POLYFON til en utvidet og fast samarbeidsstruktur fra og med 2021, og det åpnes for deltakelse fra hele landet. Så langt har alle klyngedeltakere vært representert i klyngas styringsgruppe, og en har ellers hatt arbeidsgrupper, erfaringspanel og fagråd. Erfaringene med kunnskapsklyngas samarbeids- og styringsstrukturer er gode, men justeringer vil kunne bli aktuelle.

For generell informasjon om klyngas arbeid, prosjektutlysinger, årsmeldinger, m.m., se [her](#). Det er også mulig å følge [POLYFON på Facebook](#), der vi daglig legger ut små og store nyheter.

Ta gjerne kontakt med POLYFONs leder Brynjulf Stige, tlf. 971 69 746, e-post polyfon@uib.no, eller med GAMUTs forskningsleder, Viggo Krüger, tlf. 995 34 628, e-post viggo.kruger@uib.no

POLYFON kunnskapsklynge for musikkterapi er koordinert av GAMUT, Griegakademiet, Universitetet i Bergen

Besøksadr.: Nina Griegs gate 4. Postadr. c/o Griegakademiet, Postboks 7805, NO-5020 Bergen. Tlf.: 9716 9746.

Kort om fagfeltet og om myndighetenes anbefalinger av musikkterapeutiske tilbud
Musikkterapeuter har en femårig universitetsutdannelse og arbeider både på individ- og systemnivå: De gir tilbud til enkeltbrukere og grupper, og de kan jobbe med kompetanse i en organisasjon, f.eks. med støtte og veiledning til annet personale, pårørende og frivillige. Musikkterapeuter kan også bidra til at musikalsk samhandling blir en del av kultur og samværsformer i arbeidsmiljøet. Under Covid-19-pandemien, har vi sett flere eksempler på at dette kan ha stor betydning for trivsel og motivasjon på en arbeidsplass.

Musikkterapeutisk praksis tar utgangspunkt i at alle mennesker er født med evne til og motivasjon for ikke-språklig kommunikasjon gjennom lyder og rytmer. Å være flink til å synge eller spille er derfor ingen forutsetning for å delta i musikkterapi.

Musikk påvirker hjernestrukturer knytta til motivasjon, belønning og emosjoner. Forskere har også vist at musikk stimulerer nevroplastisitet, noe som bl.a. er viktig i arbeid med nevrodegenerative sykdommer. Musikkterapiens muligheter handler altså dels om **hvordan musikken virker på oss**. Like viktig er kunnskapen om **hvordan vi som personer kan være virksomme gjennom musikk, i et fellesskap**.

Vi kan ta Helsedirektoratets anbefalinger av musikkterapi for pasienter med psykose som eksempel: De tar utgangspunkt i forskning som viser at musikkterapi har positiv effekt på såkalte negative symptomer, som mangel på motivasjon, lite kontakt med emosjoner og manglende lyst og evne til å samhandle med andre. Etablerte behandlingsmetoder – som medikamentell behandling og samtaleterapi – har mindre effekt på denne type symptomer, og kan suppleres av musikkterapeutisk praksis, der en gjennom musikkens rytmisk-kroppslige og emosjonelle kvaliteter kan motivere til aktivitet og deltaking i et sosialt samspill.

Musikkterapi er per i dag omtalt i åtte nasjonale behandlingsretningslinjer fra Helsedirektoratet. To av disse gir særlig klare anbefalinger av musikkterapi, nemlig retningslinjene for behandling av psykose (2013) og av rusproblemer / avhengighet (2016). Demensretningslinja (2017) bidrar med en tydeliggjøring av musikk-terapeutenes todelte yrkesrolle, på individ- og systemnivå. Vi ser også en økende anerkjennelse av musikkterapiens betydning innen folkehelsearbeidet. Mange ser dessuten relevansen av musikkterapi i skolen, både for enkeltelever med særlige utfordringer og for skolemiljø, trivsel og frafallsproblematikk.

For mange er det mulig å gjøre musikken til en hverdagsressurs for mestring. Dette bidrar til musikkterapiens helseøkonomiske potensial. Foto: Rolf Sejersted.

Vil du vite mer om hvordan musikkterapi virker? Se de kunnskapsbeskrivelser som forskingssenteret GAMUT har publisert for ulike praksisområder: <https://gamut.w.uib.no/kunnskapsbeskrivelser/>